

Đại sứ quán Hợp chủng quốc Hoa Kỳ
Phòng Thông tin – Văn hóa
6 Ngọc Khánh Street, Hà Nội, Việt Nam
Điện thoại: 84-4-8314580; Fax: 84-4-8314601
Email: irchano@pd.state.gov
<http://vietnam.usembassy.gov>

Tạp chí Điện tử của Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ
Chương trình Nghị sự Chính sách Đối ngoại Mỹ
Tập 8, Số 1, tháng 8/2003

CHỦ NGHĨA QUỐC TẾ MỸ

THẮP SÁNG NGỌN ĐÈN DẪN ĐƯỜNG: NHỮNG NỖ LỰC CỦA MỸ TRONG VIỆC TĂNG CƯỜNG NỀN DÂN CHỦ TRÊN THẾ GIỚI

Paula J. Dobriansky
Thứ trưởng Ngoại giao phụ trách các Vấn đề Toàn cầu

Thứ trưởng Ngoại giao phụ trách Các vấn đề Toàn cầu Paula Dobriansky nói “Thông qua ủng hộ các nền dân chủ đang nổi lên, Hoa Kỳ cố gắng xây dựng một thế giới an toàn và thịnh vượng về kinh tế hơn trong đó các cá nhân có thể sống tự do và hưởng thụ một cuộc sống mạnh khỏe và sung túc”. Đồng thời bà cho rằng Mỹ nỗ lực “thắp sáng ngọn đèn dẫn đường cho các chính phủ phải nhận các quyền tự do cơ bản và sự tự do của công dân nước mình”.

Lối sống Mỹ bắt nguồn từ các quyền tự do và sự tự do được đảm bảo bởi một chính phủ dân chủ. Hoa Kỳ thừa nhận tầm quan trọng đặc biệt của dân chủ và cam kết mạnh mẽ giúp các chính phủ khác trong quá trình phát triển dân chủ của mình. Do đó, chính phủ Mỹ và người dân tích cực tham gia trên thế giới vào việc giúp các quốc gia củng cố các thể chế dân chủ, hỗ trợ các nền dân chủ đang nổi lên và thắp sáng ngọn đèn soi đường cho những chính phủ phải nhận các quyền tự do cơ bản và sự tự do của công dân mình.

Việc thúc đẩy dân chủ trên toàn cầu có lợi không chỉ cho nhân dân các nước tiếp nhận mà còn giúp các quốc gia dân chủ khác và hệ thống quốc tế. Thông qua mở rộng cộng đồng toàn cầu của các nền dân chủ và hỗ trợ cho các nền dân chủ đang nổi lên trong quá trình phát triển của mình, Hoa Kỳ mong muốn xây dựng một thế giới an ninh hơn và thịnh vượng kinh tế hơn, trong đó các cá nhân có thể sống tự do và hưởng thụ một cuộc sống mạnh khỏe và sung túc.

Kinh nghiệm cho chúng ta thấy rằng các nền dân chủ là những đối tác mạnh mẽ hơn trong việc thúc đẩy hòa bình và an ninh, ủng hộ các thị trường mở và tự do, bảo vệ nhân quyền và các quyền tự do cơ bản và đấu tranh chống lại tội phạm và khủng bố quốc tế. Các nền dân chủ được trang bị tốt hơn để tránh các cuộc khủng hoảng nhân đạo và có khả năng tốt hơn và sẵn sàng hơn trong việc tạo ra các cơ hội chính trị, kinh tế và dân sự cho nhân dân, giúp họ phát huy tối đa khả năng của mình. Các nền dân chủ đều khoan dung và tạo ra môi trường tốt đẹp nhất trong đó mọi người có đức tin, tín ngưỡng và văn hóa khác nhau có thể chung sống hòa bình. Các nền dân chủ bảo vệ môi trường tốt hơn và cam kết mạnh hơn đối với phát triển bền vững và xóa đói giảm nghèo. Tóm lại, sự phát triển của dân chủ là phù

hợp với lợi ích của mọi người trên khắp địa cầu. Hoa Kỳ không đơn độc với niềm tin này và do đó có được rất nhiều đối tác trong nỗ lực này.

Dĩ nhiên các mục tiêu và giá trị dân chủ có thể được bồi đắp bằng nhiều cách. Chính phủ Mỹ thừa nhận và đề cao nhiều bộ mặt của dân chủ vì hệ thống chính trị này hình thành ở những nước có sự đa dạng về sắc tộc, tôn giáo và văn hóa.

Tuy các nước dân chủ rất đa dạng nhưng những yếu tố cốt lõi là nhất quán và đồng nhất. Các nền dân chủ đều bảo vệ quyền của mọi công dân và tôn trọng nhân quyền và các quyền tự do cơ bản của mọi người. Các thể chế dân chủ hoạt động vì lợi ích của các công dân của một nước, chịu trách nhiệm trước dân và hoạt động minh bạch.

Pháp quyền chỉ đạo hành động của chính phủ và công dân, thiết lập những biện pháp bảo vệ cần thiết và các cơ chế để giải quyết tranh chấp. Các quyền lực của chính phủ được phi tập trung hóa để tránh việc tập trung quá nhiều quyền lực vào tay một cá nhân hay thể chế. Nói rộng hơn, việc quản lý nhà nước tốt tạo nên sự đảm bảo rằng nguồn lực của một nước sẽ được quản lý theo cách có lợi cho người dân và mọi người sẽ tự do cải thiện cuộc sống của mình và góp phần vào việc đạt được các khát vọng của gia đình và xã hội. Một xã hội dân sự phát triển - gồm tự do truyền thông, các tổ chức phi chính phủ hoạt động tích cực và nhân dân có học vấn - là yếu tố then chốt đối với sự phát triển dân chủ nói chung và buộc các chính phủ phải có trách nhiệm. Thừa nhận rằng một bộ phận tư nhân có tồn tại và đảm bảo rằng bộ phận này vẫn không bị quy định của chính phủ chi phối là một thuộc tính cơ bản của một hệ thống tự do có trật tự.

Chính phủ Hoa Kỳ sử dụng nhiều công cụ để mở rộng cộng đồng toàn cầu các quốc gia dân chủ và hỗ trợ cho các nền dân chủ đang nổi lên. Hoa Kỳ đã cung cấp hơn 700 triệu đô-la Mỹ trong năm qua để hỗ trợ các nỗ lực dân chủ và quản lý trên khắp thế giới như đào tạo thẩm phán và luật sư, xây dựng năng lực cho các tổ chức phi chính phủ, hỗ trợ và đào tạo nhà báo, trợ giúp sự phát triển đảng phái chính trị, giám sát bầu cử và tăng cường các thể chế, chính sách, triển khai tạo nên xương sống của một xã hội dân chủ. Tuy hầu hết hỗ trợ qua kênh song phương nhưng chúng tôi cũng hợp tác tích cực với các tổ chức quốc tế và các cơ quan cho vay đa phương. Chúng tôi ủng hộ việc xem xét các nguyên tắc dân chủ then chốt trong các chương trình đa phương như thúc đẩy sự minh bạch, trách nhiệm, sự tham gia tích cực của người dân và giáo dục công dân.

Đồng thời, Hoa Kỳ tiếp tục lên tiếng đại diện cho những người bị buộc phải câm lặng. Chính phủ của chúng tôi đã lên tiếng phản đối những chế độ phủ nhận quyền của công dân được bày tỏ quan điểm hay hành đạo, tự do chọn lựa chính phủ hay buộc các chính phủ phải chịu trách nhiệm bảo vệ những lợi ích thiết thân của người dân. Hoa Kỳ nỗ lực riêng lẻ và trong các diễn đàn đa phương như Ủy ban Nhân quyền của Liên Hợp Quốc và luôn là nước trước sau như một ủng hộ việc tôn trọng các chuẩn mực quốc tế về nhân quyền. Báo cáo Quốc gia thường niên của Bộ Ngoại giao về Hành vi Nhân quyền cho thấy những tiến bộ đạt được về cam kết của các chính phủ trong việc bảo vệ các quyền tự do vì đó là những yếu tố cốt lõi của dân chủ.

Các tổ chức như Quỹ Quốc gia vì Dân chủ (NED) luôn tích cực thúc đẩy các nguyên tắc dân chủ trong 20 năm qua. Công việc của họ như xây dựng năng lực cho các tổ chức địa phương để đảm đương nhiệm vụ thay đổi luôn là một động lực thúc đẩy sự phát triển của phong trào dân chủ. Tại nhiều nước mà ở đó chính phủ tiếp tục từ chối đáp ứng mong muốn của nhân dân thì Hoa Kỳ hỗ trợ cho các tổ chức phi chính phủ và các nhà hoạt động đang chiến đấu vì những nguyên tắc cơ bản nhất của quyền tự do và sự tự do. Hoa Kỳ công nhận bản chất rất quan trọng của những tiếng nói này trong việc giúp

những người khác biết được họ có quyền có được một nền quản lý tốt và có tiếng nói trong quá trình phát triển của gia đình, xã hội và quốc gia.

Đối với một số trường hợp ngoại lệ khi sự áp bức của chính phủ đã đạt đến mức cực đoan thì Hoa Kỳ luôn sẵn sàng sử dụng các hình thức gây áp lực khác nhau như trừng phạt kinh tế, cấm đi lại và các bản cáo trạng hình sự đối với các quan chức phạm tội để thúc đẩy nhanh hơn sự thay đổi. Chính sách của Mỹ đối với chế độ quân sự Myanmar là một ví dụ điển hình của cách tiếp cận này. Trong quá trình triển khai các sáng kiến ủng hộ dân chủ này, Hoa Kỳ mong muốn có được sự ủng hộ của các nước khác và của các tổ chức phù hợp toàn cầu và khu vực.

Ngoài các tuyên bố công khai mạnh mẽ, hỗ trợ và các hành động song phương và can dự đa phương, còn có nhiều sáng kiến khác mà Hoa Kỳ ủng hộ hoặc lãnh đạo để đạt được mục tiêu thúc đẩy dân chủ trên toàn thế giới.

Một sáng kiến như thế là Cộng đồng các nền dân chủ, đây là một phong trào đặc biệt quy tụ các quốc gia dân chủ trên khắp toàn cầu để hợp sức hỗ trợ sự phát triển dân chủ và ủng hộ các quốc gia dân chủ mới nổi lên. Tuy có nhiều tổ chức đa phương hoạt động trên cơ sở các mối liên hệ về khu vực, ngôn ngữ, tôn giáo hoặc tiểu vùng giữa các quốc gia, nhưng diễn đàn này tập hợp các nước chỉ dựa trên cam kết của họ thúc đẩy nền dân chủ. Tại đây các nước đã thừa nhận mối liên kết chung này, cam kết với các nguyên tắc chung và nay đang biến những nguyên tắc đó thành hành động. Hoa Kỳ đã duy trì vai trò lãnh đạo của mình trong nỗ lực này với cam kết sử dụng các cơ hội đa phương hiệu quả để thúc đẩy nền dân chủ. Chúng tôi thừa nhận và ủng hộ giá trị nền tảng của việc tăng cường phối hợp giữa các nước có chung những nguyên tắc dân chủ cơ bản.

Tháng 11 năm ngoái ở Seoul, tại hội nghị cấp bộ trưởng lần hai của Cộng đồng Các nền dân chủ, hơn 100 nước đã bày tỏ sự ủng hộ đối với Kế hoạch Hành động Seoul vì đây là một cách tiếp cận năng động đối với việc cụ thể thành hành động những nguyên tắc được đề ra trong Tuyên bố Vacsava của cộng đồng các nền dân chủ năm 2000. Các nước lưu ý tầm quan trọng của việc tăng cường hợp tác khu vực, chống lại những thách thức đối với dân chủ, tăng cường giáo dục công dân, thúc đẩy quản lý tốt nhà nước và pháp quyền, tăng cường tính tự nguyện và phối hợp hỗ trợ các nền dân chủ. Tiếp theo sau đó vào tháng 6 vừa qua, chính phủ Mỹ đã mời 14 nước châu Phi và Mỹ La-tinh - tất cả đều là thành viên của Tổ chức Các nước châu Mỹ hay Liên minh châu Phi - để bàn về việc làm thế nào các nước và tổ chức này có thể giải quyết được những mối đe dọa đối với nền dân chủ và củng cố các thể chế dân chủ trong khu vực của họ. Các nước tham dự từ Botswana đến Chile, Jamaica đến Senegal đều hoan nghênh cuộc họp này vì đã tạo điều kiện cho một cuộc thảo luận thành thật và thẳng thắn về những thách thức trong nước và khu vực.

Một sáng kiến quan trọng khác của Mỹ là Quỹ Thách thức Thiên niên kỷ (MCA) được Tổng thống Bush tuyên bố tháng 2/2002. MCA sẽ tăng mức viện trợ phát triển cơ bản lên thêm 50% trong ba năm tới, hàng năm tài trợ 5 tỷ đô-la Mỹ cho đến năm tài khóa 2006. Nhưng đây không chỉ là nỗ lực cung cấp nhiều tiền hơn. Đó là một phương tiện thể hiện cam kết của chúng tôi đối với phát triển lâu dài và là một tầm nhìn mới về phát triển mang tính lịch sử dựa trên quan hệ đối tác và lợi ích chung của cả các nước phát triển lẫn đang phát triển. Tài khoản này sẽ tài trợ cho các nước thể hiện cam kết mạnh mẽ đối với việc cầm quyền một cách công bằng, đầu tư cho con người và khuyến khích tự do kinh tế. Quả thực MCA tập trung vào thúc đẩy tăng trưởng, thúc đẩy thành công và những kết quả lâu dài, qua đó đẩy mạnh hơn nữa việc xóa đói giảm nghèo trên toàn cầu.

Sáng kiến này thừa nhận tầm quan trọng cơ bản của việc cầm quyền một cách công bằng như tôn trọng pháp quyền, diệt trừ tham nhũng và bảo vệ quyền con người cũng như các quyền tự do chính trị. Chúng tôi đặc biệt coi trọng việc thúc đẩy sự nghiệp vì phụ nữ và bảo đảm sự bình đẳng đầy đủ về chính trị, pháp lý và kinh tế của họ. MCA thừa nhận rằng quản lý tốt về kinh tế và chính trị giúp duy trì cả tự do và cơ hội tạo nên nền tảng của những nền dân chủ ổn định và thịnh vượng. Các thể chế minh bạch và có trách nhiệm được gắn kết với nhau bằng pháp quyền đều ủng hộ thành phần nhà nước và tư nhân năng động và hiệu quả, hai thành phần này bổ sung cho nhau giúp cải thiện mức sống cho người dân. MCA cho thấy rằng cam kết của Hoa Kỳ đối với dân chủ là một sợi dây xuyên suốt trong các mục tiêu chính sách đối ngoại của chúng ta.

Tại nhiều diễn đàn đa phương như Hội nghị Thượng đỉnh Thế giới về Phát triển Bền vững, chúng tôi đã hợp tác với các nước khác nhằm đảm bảo rằng tiến bộ đạt được trên mặt trận dân chủ được kết hợp hài hòa vào sự phát triển chung. Đây là trọng tâm trong các ưu tiên chính sách đối ngoại chủ yếu của chúng ta, ví dụ như Sáng kiến Đối tác Mỹ-Trung Đông và sự can dự của chúng ta ở Iraq và Afghanistan. Hoa Kỳ thừa nhận rằng đây là niềm hy vọng tốt nhất để cứu con người thoát khỏi đói nghèo, chấm dứt vi phạm nhân quyền và cho phép người dân khẳng định tương lai của mình.

Hoa Kỳ sẽ tiếp tục hợp tác với các chính phủ và các tổ chức phi chính phủ có chung cam kết với chúng ta trong việc xây dựng một thế giới an toàn hơn, thịnh vượng hơn và hòa bình hơn. Chúng ta sẽ cùng nhau phấn đấu để tăng cường nền dân chủ trên toàn thế giới.

Toàn văn bài viết bằng tiếng Anh có trên Internet tại:

<http://usinfo.state.gov/journals/itps/0803/ijpe/pj81dobriansky.htm>